

T.C
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

BİLGİ KURAMI DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA – 2009

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI.....	1
1. GİRİŞ.....	2
2. PROGRAMIN VİZYONU.....	3
3. PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI	3
4. PROGRAMIN UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	4
5. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI.....	4
6. PROGRAMIN YAPISI	5
7. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	6
8. KAZANIMLAR VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ.....	16
9. ETKİNLİK ÖRNEKLERİ.....	22

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları:

1. Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâki, insani, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

1. GİRİŞ

İnsanın bütün yapıp etmeleri bir tarz bilgiye dayanır. Bu nedenle bilgiyi ve bilgi türlerini tanımak, olası insan eylemlerini tanımak açısından birinci dereceden bir kaynak özelliği taşır. Böylece davranışlarımızla bu davranışlara temel olan bilgilerimiz arasında birebir ilişki söz konusudur. Bireysel ve toplumsal hayatta karşılaştığımız yorumlar ve problemler çeşitli bilgi dallarına göre davranmamızı gerektirir. Ayrıca kırsal hayat veya kent hayatı da bazı bilgi türleriyle daha az ya da daha çok ilişki içerisinde olmayı gerektirir. Böylece insanın bilgiyle kurduğu ilişki yaşadığımız hayatın karmaşıklığıyla doğrudan doğruya ilişkilidir. Bunun yanı sıra bilgi ile bireysel hayatımızda kurduğumuz ilişkinin yanı sıra toplumsal ya da devlet hayatında da çeşitli yoğunluklarda kaçınılmaz ilişkiler söz konusudur.

Bilgi konusu ele alınırken kaçınılmaz olarak dikkat edilmesi veya ele alınması gereken önemli bir husus da bilgi ile eylem arasındaki ilişkidir. Çünkü bilgi iyi niyetli insan ya da topluluğun elinde dertlere deva bir ilaç gibi kullanılabileceği gibi bunun tersi durumda da felaketlere yol açabilir. Bütün bu olasılıklardan dolayı bilgi insan toplum ve devlet ilişkileri günümüz dünyasında gözden kaçırılmaması gereken yeni bir problemler alanı oluşturmaktadır.

Bilgi kuramı, insanın kendini bilmesinden başlayarak, var olan her şeyi bilmesine kadar tüm bilme edimleri üzerinde duran ve bilme edimlerini inceleyen bir disiplindir. Bu nedenle neredeyse tüm yaşamı boyunca bilmek üzere programlanmış insanın bilmenin ve bilmenin sonucu olan “bilgi”nin kendisine yönelmesi büyük önem taşımaktadır.

Bilgi kuramı bilginin üretimi, yorumlanması, değerlendirilmesi açısından bir bakıştır, bilginin neliğine, değerine ait bir değerlendirmedir.

Bütün bu nedenlerden dolayı bilen, düşünen, eleştiren bir insan profili hedeflenmektedir. Bu profilden edindiği bilgilerle millî ve manevi değerlerinin farkında olmak üzere; evrensel değerleri benimsemiş, bilgilerini toplumun ve insanlığın faydası için kullanan bireylerin yetiştirilmesi amacıyla Bilgi Kuramı Ders Programı hazırlanmıştır.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

2. PROGRAMIN VİZYONU

Bilgi Kuramı Dersi Programı'nın vizyonu, öğrencileri;

- Küreselleşen dünyamızda bilginin önemini ve rolünü sorgulayan,
- Bilgi ve bilmenin karmaşık doğasını özümseyen,
- Değişik bilgi alanları, bilgi kaynakları, bilgi edinme yolları üzerinde eleştirel olarak düşünen,
- Ön yargı ve öznellikten uzak, sorumlu bireyler olarak yetiştirmektir.

3. PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı'nı tamamlayan öğrencilerin;

1. Bilginin insan yaşamındaki önemini kavramaları,
2. Bilginin nasıl elde edildiğini fark etmeleri,
3. Eleştirel ve akılcı düşünme becerisi kazanabilmeleri,
4. Fikirleri açık olarak iletmeleri amacıyla dili, yazılı ve sözlü olarak etkin biçimde kullanmaları,
5. Bilgilerini günlük hayatlarında, düşüncelerinde, duygularında ve eylemlerinde kullanmaları,
6. Bilgiyi üreten ve bilgiyi kullanan bireyler olmaları,
7. Bilginin insan ve toplum hayatına etkilerini sorgulamaları,
8. Kùltürler arasında iletişim ve etkileşim kurmada bilginin önemini değerlendirmeleri,
9. Edinilen bilgilerin farklı düşünceler oluşturabileceğini bilerek farklı düşüncelere saygı duymaları,
10. Bilgiyi kullanırken temel insani değerleri gözetmeleri,

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

11. Toplamların bilgi toplumuna dönüşüm sürecini değerlendirmeleri amaçlanmaktadır.

4. PROGRAMIN UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı, Anayasamız ile Millî Eğitim Temel Kanunu Hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Buna göre;

1. Programda yer verilen etkinlik örnekleri birer öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya etkinliklerde değişiklikler yaparak uygulayabilir. Yeni etkinlikler hazırlanırken ve uygulanırken bunların hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, ayrıca öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ve okulun bulunduğu çevre de göz önünde bulundurulmalıdır.

2. Öğrencilere araştıracakları konular önceden verilmelidir.

3. Etkinliklerin uygulanması sırasında öğrencinin aktif bir katılımcı olduğu, düşündüklerini uygun bir üslupla ifade edebildiği, demokratik bir ortam oluşturulmalıdır.

4. Öğretmen, öğrencilerin kaynaklara ulaşmasına ve kaynaklardan yararlanmasına katkı sağlamalıdır.

5. Öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenci düzeyine, eğitim ortamına ve çevre etkenlerine göre öğrencileri aktif kılan yöntem, teknik ve stratejiler kullanılmalıdır.

6. Programa örnek bir proje yerleştirilmiştir. Ders öğretmenleri buradan hareketle istedikleri bir alandan proje konusu belirlenmelidir.

5. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI

Dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çeker hâle gelmiştir. Bu nedenle Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programında, bilginin taşıdığı değer ve öğrencilerin kazanmış olduğu deneyimler dikkate alınarak onların yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici öğrenci merkezli yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.

Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi öğrenciyi merkeze alarak, birey olarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. Öğrenci merkezli

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğini benimseyen, düşünme becerilerini geliştirmenin, yaratıcı düşünciyi geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır.

6. PROGRAMIN YAPISI

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı; genel amaçlar, üniteler, kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalardan oluşmaktadır. Ortaöğretim kurumlarında okutulmak üzere hazırlanan “Bilgi Kuramı Dersi”nde dört ünite yer almaktadır. Programda yer alan üniteler şu şekilde sıralanmıştır:

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı Ünite ve Süreleri

	Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
1	İnsan ve Bilgi (Proje çalışmaları için 4 ders saati ayrılmıştır.)	7	10	28
2	Bilginin Değeri Kaynağı ve Doğruluğu	6	7	19
3	Bilgi ve Toplumsal Hayat	7	9	25
4	Bilgi ve Teknoloji (Proje çalışmaları için 4 ders saati ayrılmıştır.)	5	10	28
	Toplam	25	36	100

6.1. Kazanımlar

Kazanımlar; öğrenim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışları kapsamaktadır.

6.2. Etkinlik Örnekleri

Programda yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bu etkinlikler birer öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya etkinliklerde çeşitli değişiklikler yaparak uygulayabilir. Yeni etkinlikler hazırlanırken ve uygulanırken bunların hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli ayrıca öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle ve

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir.

6.3. Açıklamalar

Okul dışı ve okul içi etkinlik, uyarı, ölçme ve değerlendirme ile ilgili açıklayıcı ve işlenecek konuların sınırlarını belirleyen ifadelerin yer aldığı bölümdür.

Programda Kullanılan Semboller

 Okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (grup çalışması, çalışma kâğıdı doldurma, görsel materyal okuma, sanal alan gezisi, slayt/film izleme, dinleti, müzik aleti çalma, eser okuma, eser çözümleme vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (araştırma, grup çalışması, proje çalışmaları, konser/sergi vb. etkinlikleri) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili üniteye işlenecek konuların sınırları, kullanılması önerilen araç-gereç ve dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ölçme ve değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde yapılabilecek ölçme ve değerlendirme etkinliklerini göstermektedir. Belirtilen ölçme ve değerlendirme etkinlikleri öneri niteliğindedir.

6.4. Temel Beceriler

Beceri, öğrencilerde öğrenme sürecinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Programla ulaşılması beklenen ortak temel beceriler şunlardır:

- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim kurma
- Araştırma-sorgulama
- Problem çözme
- Sosyal katılım

7. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Eğitim ve öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme, belirlenen eğitim hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığına karar vermede kullanılır.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Değerlendirmenin bir amacı da öğrencinin öğrenmesini geliştirmek ve desteklemektir. Duyarlı, doğru, uygun, destekleyici ölçme ve değerlendirme öğrenme için bir gerekliliktir.

BİLGİ KURAMI DERSİNDE DEĞERLENDİRME

Değerlendirme yaparken öğrencilerin;

- İnsan ve bilgi arasındaki ilişkiyi kavramaları,
- Bilgi edinme yollarını kavramaları,
- Elde ettikleri bilgileri yaşamlarında kullanabilmeleri,
- Bilginin kişisel, toplumsal, ekonomik değerini fark edebilmeleri,
- Bilgi ve teknoloji arasındaki ilişkiyi ne kadar kurabildikleri,
- Toplumların bilgi toplumlarına dönüşüm sürecini değerlendirebilmeleri,
- Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdikleri,
- Akıl yürütme becerilerini geliştirdikleri,
- Problem çözme yeteneklerini ne kadar geliştirdikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Bilgi kuramı öğretim programında hem ürünü hem de süreci ölçen ölçme araçları kazanım ve etkinliklerle ilişkilendirilerek aşağıda verilmiştir.

Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo): Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin değişik alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren koleksiyonudur. Öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programında öğrencilerin, dönem içerisinde yapmış olduğu çalışmalar (proje çalışması, makale, çalışma kâğıdı vb.) öğrenci ürün dosyasına konulur. Öğrenci ürün dosyası (portfolyo) değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilmelidir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo) Değerlendirme Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı :

Sınıf :

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalışma içeriğinin tam olması					
2. Çalışmanın amaca uygunluğu					
3. Çalışmanın doğruluğu					
4. Dosyanın düzenliliği					
5. Çalışmanın kalitesi					
6.					

YORUMLAR/ÖNERİLER

.....
.....

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

PROJE: Programdaki kazanımlar doğrultusunda proje örnekleri çeşitlendirilerek verilebilir. Yapılan projeler, “proje değerlendirme ölçeği” kullanılarak değerlendirilir. Aşağıda bir proje örneği verilmiştir.

PROJE ÖRNEĞİ

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
ÜNİTE	Bilgi ve Teknoloji
KAZANIMLAR	4. Bilginin zaman içinde gelişebileceğini ve değişebileceğini fark eder.
SÜRE	2 ay
PUANLAMA YÖNTEMİ	Proje Değerlendirme Ölçeği

PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ

Sevgili öğrenciler,

Bu proje çalışmasında sizden bilginin zaman içinde geliştiğini ve değiştiğini gösteren bir araştırma yapmanız beklenmektedir. Bu proje çalışmasında sağlık, eğitim, aile, siyaset, insan hak ve özgürlükleri, insan ilişkileri, bilgi ve iletişim teknolojisi, ekonomi alanlarının birinde veya kendinizin belirleyeceği bir alandaki gelişme ve değişimleri proje çalışması için belirleyebilirsiniz. Bu araştırmayı yaparken;

- Seçtiğiniz alanla (sağlık, eğitim, aile, siyaset, insan hak ve özgürlükleri, insan ilişkileri, bilgi ve iletişim teknolojisi, ekonomi, ...vb) ilgili geçmişten günümüze kadar olan gelişme ve değişimleri araştırmanız,
- Elde etmiş olduğunuz bilgileri sunu hazırlamak amacıyla araştırmanızda görsel ve işitsel olarak belgelemeniz gerekmektedir.

Not: Bu konunun dışında bir konu üzerinde çalışmak isterseniz, belirlediğiniz konuyu dersin öğretmeni ile paylaşabilirsiniz.

- a. Yukarıda belirtilen konulardan biri öğretmen rehberliğinde, araştırma yapılması için öğrencilere verilir.
- b. Projeler değerlendirilirken proje değerlendirme ölçeği göz önünde bulundurulacaktır.

Projeyi hazırlarken şunlara dikkat etmelisiniz:

1. Araştırma için bir plan oluşturunuz.
2. Proje çalışmanızın bulunduğu dosyada şunlar bulunmalıdır:
 - ✓ **Giriş:** Giriş bölümünde problem cümlesi net bir şekilde ortaya konmalıdır, araştırma konusu ile ilgili açıklamalara yer verilmelidir.
 - ✓ **Projenin amacı:** Araştırmanın amacı net olarak belirtilmelidir.
 - ✓ **Literatür bilgileri:** Konu ile ilgili bilgiler araştırmalar kitaplar, tezler, makaleler, İnternette alınan kaynaklar vb.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

- ✓ **Bulgular ve yorumlar:** Araştırmadan elde edilen bulgular tablolar haline getirilmeli, grafik varsa çizilmeli, yorumlar yapılmalıdır.
 - ✓ **Sonuç ve öneriler:** Sonuçlar maddeler halinde yazılmalı.
 - ✓ **Kaynaklar:** Proje hazırlanırken kullanılan kaynaklar yazılmalıdır.
3. Araştırma için dergilerden, kütüphanelerden, internetten, yakın çevrenizdeki kişi ve kuruluşlardan faydalanabilirsiniz.
 4. Proje sonunda hazırlanan rapor sunum olarak hazırlanır.
 5. Projenin görselliğini resimlerle, grafiklerle, karikatürlerle vb. çalışmalarla artırabilirsiniz.
 6. Projenizi belirlenen sürede bitirmelisiniz.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin Adı :
Öğrencinin Adı Soyadı :
Sınıfı ve Nu :

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Çok iyi	İyi	Orta	Geçer	Yetersiz
	5	4	3	2	1
I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Türkçeyi doğru ve etkili kullanma					
Bilgilerin doğruluğu					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve etkili konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuya dinleyicilerin ilgisini çekebilme					
Konuyu görsel materyallerle destekleyerek sunma					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasında öz güvene sahip olma					
Konuya ilişkin kavramları doğru ve yerinde kullanma					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					

Değerlendirme: Proje değerlendirme ölçeğindeki genel toplam 100 tam puan üzerinden değerlendirilecektir. Bulunan rakam toplam ölçüt sayısı olan 20'ye bölünecek ve elde edilen sayı, karşılık geldiği dereceyle yorumlanacaktır.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Sözlü Sunum: Konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında bilgi sağlar. Sözlü sunumlar öğrencilerin hatırlama, kavrama ve hitap düzeyleri hakkında bilgi toplamak için uygun bir araçtır.

Öğrencilerin araştırma ve sunuları “Sözlü Sunum Dereceli Puanlama Anahtarı” ile değerlendirilebilir.

Sözlü Sunum Dereceli Puanlama Anahtarı

	Çok iyi (4)	İyi (3)	Kabul edilebilir(2)	Kabul edilemez (1)
İçerik	Çalışmada yeterince materyal kullanılmış. İçerik iyi yapılandırılmış ve ipuçlarıyla desteklenmiş.	Çalışmayla ilgili yeterli bilgi verilmiş. İçerik iyi yapılandırılmış fakat küçük çelişkiler var.	Yeterince bilgi var, ancak konuyla iyi ilişkilendirilmemiş.	Konu açık değil. Konuyu destekleyen bilgiler yok.
Tutarlılık ve Organizasyon	Çalışma iyi yapılandırılmış. Konuya özgü örnekler yeterli, sonuç bölümü açık, konu kontrollü ve akıcı bir şekilde ifade edilmiş. Geçişler iyi, iyi organize edilmiş.	Bilgiler mantıksal sırayla verilmiş. Genellikle iyi organize edilmiş. Fikirler arasındaki geçişler beklenen kadar iyi değil.	Kavramlar ve düşünceler iyi ilişkilendirilmemiş. Bağlantılar eksik, akış ve düşünceler değişken.	Sunum düzenli değil. Bağlantılar eksik, akışkan değil. Konunun gelişimi belirsiz. Sunumun sıralanışı mantıksal değil.
Yaratıcılık	Çalışma çok orijinal bir şekilde sunuldu. Dinleyicilerin dikkati çekildi.	Sunumda bazı orijinallikler var. Materyaller çeşitli, çalışmayla iyi ilişkilendirilmemiş.	Çeşitlilik az ya da yok. Çalışmalar Çok az orijinallik ve yorumla çalışmalar sunulmuş.	Multimedya kullanımı yetersiz. Çeşitlilik yok ya da az.
Materyal Kullanımı	Multimedya araçlarının kullanımı dengeli ve bu araçlar çalışmayı geliştirmek için doğru olarak kullanılmış.	Multimedya kullanımında çeşitlilik yok. Multimedya araçları çalışmayla ilişkilendirilmemiş.	Multimedya araçları kullanımı değişken. Bir bölümden diğerine geçişler düzgün değil. Multimedya çalışmayla açıkça ilişkilendirilmemiş.	Multimedya çok az ya da hiç kullanılmamış. Araç kullanımı dengesiz. (Bazı yerlerde çok fazla bazı yerlerde çok az.)
Konuşma Becerileri	Anlatım açık ve anlaşılır. Uygun ses tonu kullanılmış. İyi bir duruş ve göz teması var. Coşkulu ve güvenli bir anlatım.	Açık ve anlaşılır bir konuşma ancak yeterince kibar değil.	Bazı konuşmalar anlaşılır değil. Göz kontağı yetersiz. Açıklamalar az veya yetersiz.	Çok alçak ya da çok yüksek sesli sunum. Göz kontağı yok. Konuşma çok hızlı ya da çok yavaş. Konuşma monoton ya da ilgi çekici değil.
Dinleyici Tepkileri	Dinleyiciler sunumla ilgili. Dinleyicilerin dikkati toplanmış, konu yaratıcı bir şekilde sunulmuş.	Sunum sırasında genellikle dinleyicilerin dikkati toplandı. Sunum ilginçti.	Dinleyicilerin ilgisi kaybolmuş sununun çoğunda hayal gücü az kullanılmış ya da hiç kullanılmamıştır.	Dinleyicilerin ilgisi kaybolmuş. Sunumda çelişkiler var.
Sunum Süresi	Sunum belirlenen süreden +/- iki dakika sapmış.	Sunum belirlenen süreden +/- dört dakika sapmış.	Sunum belirlenen süreden +/- altı dakika sapmış.	Sunum çok uzun ya da çok kısa. Belirlenen süreden +/- on dakika sapmış.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Kontrol Listeleri: Kontrol listeleri, gözlenilmesi istenen bilgi, beceri, işlem ve tutumların listesidir. Bunlar öğrencinin hedeflenen düzeye gelip gelmediğini belirlemek için kullanılır. Kontrol listelerinin bilgi kuramı dersinin işlenişi ya da ilgili etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında doldurulması daha yararlı olacaktır. Listeler sıklıkla kullanılacak şekilde tasarlanmalıdır. Kontrol listeleri gözlemlerin kaydı için kullanılmalı, not verme amaçlı kullanılmamalıdır.

Aşağıdaki kontrol listesi, öğrencinin bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansa ilişkin gözlemlerin kaydedilmesi için hazırlanmıştır. Bu form her bir öğrenci için ayrı ayrı kullanılmalıdır.

Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından sergilendiğini düşünüyorsanız “Evet”, düşünmüyorsanız “Hayır” sütununa X işareti koyunuz. Öğrencinin performansına ilişkin diğer düşüncelerinizi ise “Yorum” sütununa not edebilirsiniz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Yorum
Araştırma Süreci			
1. Araştırmaya başlamadan önce uygun bir araştırma planı hazırladı.			
2. Konuya ilişkin doğru kaynakları topladı.			
3. İhtiyaç duyduğu durumlarda başkalarından yardım istedi.			
4. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.			
5. Araştırma için verilen süreyi etkili şekilde kullandı.			
6.			
Araştırma Raporu			
1. Konuya ilişkin kavramları doğru ve yerinde kullandı.			
2. Kaynaklardan elde ettiği bilgileri doğru şekilde yorumladı.			
3. Kendi yorumlarını kattı.			
4. Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru şekilde kullandı.			
5.			

Dereceli Puanlama Anahtarı

Dereceli puanlama anahtarı, öğrenci performansını belirli ölçütlerle değerlendirebilmek için hazırlanan bir çeşit derecelendirme ölçeği olarak da tanımlanabilir. Dereceli puanlama anahtarı, öğretmenin, öğrencilerden beklentilerini açıkça belirttiği için öğrenme-öğretme sürecinde, hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından yararlı bilgiler sağlar. Dereceli puanlama anahtarları sayesinde öğretmenin öğrencilerden beklentileri somut ve anlaşılır hâle gelir. Böylece öğrenciler, kendilerinden beklenenin ne olduğunu bilirler ve kabul edilebilir bir performans görevinin hangi ölçütleri karşılaması gerektiğini anlarlar. Dereceli puanlama anahtarı nesnel bir değerlendirme aracıdır. Öğrencinin performansı karne

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

notu olarak değerlendirilecek ise değerlendirme aracı olarak dereceli puanlama anahtarının kullanılması önerilmektedir.

Aşağıda öğrencilerin bilgi kuramı ile ilgili bir konuda araştırma yaparken göstermiş oldukları performansı değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarı örnek olarak sunulmuştur. Formda yer alan ölçütler örnektir. Ölçütlerin içeriği ve sayısı, sınıfın koşulları, öğrenci seviyesi, etkinlik içeriği, dersin işlenişi, öğretmenin beklentileri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Aşağıdaki dereceli puanlama anahtarı örneği öğrencinin bilgi kuramı dersi ile ilgili bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansın değerlendirilmesi için hazırlanmıştır.

Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bu ölçütlere ilişkin açıklamalardan hangisinin öğrencinin performansını tam olarak yansıttığını düşünüyorsanız, o açıklamaya ilişkin puanı ilgili sütuna yazınız.

Ölçütler					
Araştırma Süreci	4	3	2	1	Puan
1. Plan oluşturma ve uygulama	Araştırma öncesinde araştırma sürecini etkili şekilde planladı ve planını öğretmeniyile paylaştı. Yapmış olduğu plana tam anlamıyla uydu. Araştırma raporunu tam zamanında teslim etti.	Araştırma öncesinde araştırma sürecine ilişkin plan yaptı. Yapmış olduğu plana çoğunlukla uydu. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.	Araştırma sürecine ilişkin planlama yaptı, ancak plana tam anlamıyla uymadı. Araştırma raporunu teslim tarihinden bir – iki gün sonra teslim etti.	Araştırma süreci öncesinde bir plan yapmadı. Araştırma raporunu oldukça geç teslim etti.	
2.Kaynak kullanma	Konuya ilişkin çok fazla ve çeşitli kaynaklar kullandı. Toplamış olduğu kaynakları pratik bir şekilde düzenledi. Kullandığı kaynaklar konuyla ilişkiliydi.	Konuya ilişkin yeterli sayıda kaynak kullandı. Kaynakların çoğunluğu konuyla ilişkiliydi. Kaynaklarını düzenledi.	Konuya ilişkin kaynak kullandı, ancak kaynaklardan bir kısmı konuyla tam anlamıyla ilişkili değildi.	Konuyla ilgili olarak yeteri kadar kaynak kullanmadı. Kullandığı kaynaklar ders kitabı ile sınırlıydı.	
3. İş birliği yapma	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu yerlerde öğretmeninden, arkadaşlarından ve etrafındaki ilgili kişilerden yardım istedi. Gerekli yerlerde arkadaşlarıyla iş birliği yaptı. Arkadaşlarını kendi araştırmaları konusunda teşvik etti.	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu yerlerde öğretmeninden yardım istedi. Gerekli durumlarda arkadaşlarıyla iş birliği yaptı.	Araştırma sürecinde, ihtiyaç duyduğu hâlde, sadece bir iki kez öğretmeninden yardım istedi. Arkadaşlarıyla pek fazla iş birliği yapmadı.	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu konularda hiç kimseden yardım istemedi. Arkadaşlarıyla gerekli durumlarda iş birliğinde bulunmadı.	
Araştırma Raporu	4	3	2	1	Puan
1. Kavrama	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri doğru ve yerinde kullandı. Konuya kendi yorumlarını da kattı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri doğru şekilde kullandı. Bazı yerlerde kendi yorumlarını kattı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri kullanırken bazı hatalar yaptı. Pek fazla yorum yapmadı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri kullanırken ciddi hatalar yaptı. Tamamen kitaptan aldıklarını aktardı.	
2.Kaynak kullanma	Kaynaklardaki bilgileri doğru bir şekilde sundu. Yapmış olduğu yorumları ve çıkarımları uygun kaynaklardaki kanıtlarla destekledi.	Kaynaklardaki bilgileri doğru şekilde kullandı. Yorumlarının bazılarını uygun kanıtlarla destekledi.	Kaynaklardaki bilgileri aktarırken bazı hatalar yaptı. Çoğu zaman kaynaklardaki bilgileri olduğu gibi aktardı.	Kaynaklardan edindiği bilgileri hiçbir yorum katmadan olduğu gibi aktardı.	
3. Dil kullanımı	Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru ve tam olarak uyguladı.	Dil bilgisi ve yazım kurallarını uygulamada az sayıda önemsiz hata yaptı.	Dil bilgisi ve yazım kurallarını uygularken bazı ciddi hatalar yaptı.	Cidd ve çok sayıda dil bilgisi ve yazım kuralı hatası yaptı.	

Puanlama: Ölçüt sayısının 6 olduğu varsayıldığında, öğrencinin bu formdan alabileceği en yüksek puan $6 \times 4 = 24$ 'tür. Öğrencinin almış olduğu puanın not olarak kullanılması için yüzlük not sistemine çevrilmesi gerekmektedir. Örneğin öğrenci bu formdan 24 puan üzerinden 16 puan almış olsun: $100 \times 16 = 1600$, $1600 / 24 = 67$ 'dir. 67, öğrencinin yüzlük sistemde almış olduğu puandır.

8. KAZANIMLAR VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

1. ÜNİTE: İNSAN VE BİLGİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İnsanın bilen bir varlık olduğunu fark eder.	 İNSANDAKİ BİLME EĞİLİMİ	[!] Bilme eyleminin insana özgü bir özellik olduğu ve insanın doğası gereği bilgisiz yaşayamayacağı vurgulanmalıdır.
2. İnsanın neden bilme eğilimine sahip olduğunu sorgular.	 BİLGİ TÜRLERİNİ ÖĞRENIYORUM ❖ Bilgi ve bilgi türlerinin araştırılması için öğrencilere görev verilir. ❖ Öğrencilerden yaşamları boyunca edindikleri bilgilere ait örnekler vermeleri istenir. ❖ Verdikleri örneklerin hangi bilgi türüne ait olduğunu fark etmeleri sağlanır. ❖ Bilgi türlerinin neler olduğu tahtaya sıralanarak kavratılır.	[!] Bilginin tanımı yapılarak, bilginin oluşabilmesi için bilen bir özne, bilinen bir nesne ve öznenen nesneye bilinçli bir yönelimin olması gerektiği vurgulanmalıdır. [!] Bilgi türlerine yer verilmelidir. Gündelik bilgi, bilimsel bilgi, felsefi bilgi, dinsel bilgi, teknik bilgi ve sanat bilgisi ayrımı vurgulanmalıdır.
3. Bilgi kavramını analiz eder.		
4. Bilginin türleri olduğunu fark eder.		
5. Bilgiyi, bilgi olmayandan ayırt eder.	 BİLGİ DERECELERİ	[!] Kesin bilginin tanımı yapılarak, kesin bilgiye götüren süreçler (tahmin/ kestirim, kanaat/ kanı/ sanı, inanç-geleneklerle, alışkanlıklarla, dinlerle vb. bağlantılı olarak haber-yanlı, yanlış-) vurgulanmalıdır.
6. İhtiyaç, merak ve hayal gücünün bilgi üzerindeki etkisini sorgular.	 BULDUM BULDUM! ❖ Merak ve ihtiyaçla elde edilen, insanlık için önemli olan, icat ve keşifler ile ilgili örnekler öğrenciler tarafından araştırılarak sınıfta paylaşılır.	[!] İhtiyaç, merak ve hayal gücü sonucu ortaya çıkan icat ve keşiflere yer verilmelidir. (Bilgi edinmede şaşma, hayret, bilme isteğinin önemi vurgulanmalıdır).
7. Ön yargının bilgi üzerindeki etkisini sorgular.	 EİNSTEİN DİYOR Kİ ! ❖ “Ön yargıyı parçalamak atomu parçalamaktan daha zordur.” (<i>Einstein</i>) sözü tahtaya yazılarak öğrencilerin dikkati çekilir. ❖ Öğrencilerden Einstein’ın bu sözüyle ne anlatmak istediği hakkındaki düşünceleri öğrenilir. ❖ Öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilerek sınıf sorgulama topluluğuna dönüştürülür. 1. Öğrendiğiniz bir bilgiyle ilgili daha önceden ön yargılı olduğunuzu fark ettiğiniz oldu mu? 2. Bu ön yargılarınızın nedenleri nelerdir? 3. Bir bilgiyi edinirken, kullanırken ve aktarırken ön yargılarınız sizi nasıl etkilemektedir?	[!] Ön yargının tanımı yapılmalı ve bilgi edinmemizdeki etkisi vurgulanmalıdır. Çoktan seçmeli, açık uçlu veya kısa cevaplı sorular, öğrenci gözlem formu, kontrol listesi kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılabilir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

2.ÜNİTE: BİLGİNİN DEĞERİ KAYNAĞI VE DOĞRULUĞU

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Bilginin değerine (imkânına) ilişkin görüşleri tanır.		[!] Dogmatizm, septsizizm ve kritisizme değinilmelidir.
2. Bilgi edinmenin yollarını öğrenir.		[!] Doğru bilginin kaynağı konusunda bilgi verilir. (Doğru bilginin kaynağı, deney, akıl, hem deney hem akıl, sezgidir diyen görüşlere değinilmelidir.)
3. Bilgi edinme sürecinde duyum ve deneyin etkisini açıklar.	 FİKİRLERİN KAYNAĞI ÜZERİNE	[!] Duyu, duyum ve algı terimleri üzerinde durulmalıdır. [!] Empirizm (deneycilik) hakkında bilgi verilmelidir.
4. Aklın bilgi edinme sürecine etkisini sorgular.	 AKIL MI DENEY Mİ?	[!] Rasyonalizm (Akılcılık) üzerinde durulmalıdır.
5. Sezginin bilgi edinme sürecine etkisini sorgular.		[!] Entüisyonizm (sezgicilik) hakkında bilgi verilmelidir.
6. Doğru bilgiyi ve doğru bilgi ölçütlerini analiz eder.	 DOĞRU BİLGİNİN ÖLÇÜTLERİ ❖ “Doğru bilgi nedir?” sorusu öğrencilere sorulur. Öğrencilerin cevapları alındıktan sonra; “ Bu bilgileri, doğru bilgi yapan ölçütler nelerdir?” sorusuyla doğru bilginin ölçütleri buldurulur. ❖ Sıralanan temel ölçütlerin öğrenciler tarafından örneklendirmesi istenir. ❖ Verilen örnekler, doğru bilginin ölçütleriyle karşılaştırılarak aralarındaki ilişkiler öğrenciler tarafından ortaya konulur.	[!] Doğru bilginin uygunluk, tutarlılık, uzlaşım, apaçıklık, yarar vb. ölçütlerine yer verilmelidir. Çoktan seçmeli, açık uçlu veya kısa cevaplı sorular, öğrenci gözlem formu, kontrol listesi kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılabilir

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı
3. ÜNİTE: BİLGİ VE TOPLUMSAL HAYAT

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Bilgili insanın özelliklerini fark eder.	 NİZAMÜ'L MÜLK	[!] Bilgiye ulaşma yollarını bilen, ulaştığı bilgiyi anlamlandırarak öğrenen, öğrendiği bilgilerden yeni bilgiler üretebilen ve ürettiği bilgileri sorun çözmede kullanabilen kişi bilgili insandır vurgusu yapılmalıdır.
2. Bilginin kişiye yüklediği sorumlulukları fark eder.	 YALINAYAK SOKRATES ❖ “Hiç kimse bilerek kötülük yapmaz. Kötülük bilgisizliğin eseridir.” (Sokrates) sözü tahtaya yazılır. ❖ “Sokrates bu sözle ne anlatmak istiyor?” sorusu öğrencilere sorulur. ❖ Öğrencilerin bu konudaki görüşleri öğrenilir. ❖ Öğrencilerin elde ettikleri bilgiler ile ilgili kendi sorumluluklarının olup olmadığı sorularak bu sorumlulukların neler olduğuna ilişkin örnekler vermeleri istenir. ❖ Verilen örnekler sonucunda ortaya çıkan ortak görüşler tahtaya sıralanır. Bu ortak görüşler doğrultusunda konu hakkında öğrencilere genel bir değerlendirme yaptırılır.	[!] Ahlaki ve hukuki sorumluluklara değinilmelidir.
3. Bilgilerinin yaşamına etkisini örnekleriyle açıklar.	 YERİMİZ ISINIYOR ❖ Öğrencilerden küresel ısınma problemi hakkında ön bilgi edinmek amacıyla yazılı ve görsel kaynaklardan araştırma yapmaları istenir. ❖ Küresel ısınmanın nedenleri ve küresel ısınmaya karşı alınması gereken tedbirler sıralanır ve tahtaya yazılır. ❖ “Küresel ısınmaya karşı alacağımız tedbirleri gündelik yaşantımızda nasıl uygulamalıyız?” sorusu öğrencilere yöneltilir. ❖ Bu tedbirlerin alınmaması hâlinde insanlığı hangi tehlikelerin beklediği öğrenciler tarafından belirtilir ❖ Küresel ısınma ile elde edilen veriler sınıf ve okul panosunda sergilenir.	[!] Bireyin sahip olduğu bilgilerin kendisine ve içinde bulunduğu çevreye olumlu ve olumsuz etkileri örneklerle açıklanmalıdır.
4. Bilginin toplumsal değerini sorgular.		[!] Bilginin kendimizi ve toplumumuzu idare etmedeki önemi, toplumda birlik ve beraberliği sağlamadaki gücü vurgulanmalıdır. Çoktan seçmeli, açık uçlu veya kısa cevaplı sorular, öğrenci gözlem formu, kontrol listesi kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılabilir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

3. ÜNİTE: BİLGİ VE TOPLUMSAL HAYAT

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
5. Evrensel değerlerin kazanılmasında bilginin önemini değerlendirir.	 HOŞGÖRÜ VE BARIŞ ÇAĞRISI ❖ Öğrencilerden Ahmed Yesevi, Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre'nin sevgi, hoşgörü, barış gibi evrensel görüşleri ile ilgili önceden araştırma yapmaları istenir. ❖ “Ahmed Yesevi, Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre'nin bu evrensel değerlere sahip olmalarında bilginin rolü nedir?” sorusu sorularak sınıfta grup etkileşimi başlatılır. ❖ Öğrencilerden alınan cevaplar doğrultusunda evrensel değerlerin kazanılmasında bilginin önemi vurgulanarak süreç bitirilir.	[!]Temel insan hak ve özgürlükleri üzerinde durulmalıdır. [!] Bilgi, bilgelik, bilge kavramları arasındaki ilişkilere yer verilir.
6. Doğru amaçlar için kullanılmayan bilginin insanlığa vereceği zararları sorgular.	 HİROŞİMA	[!]Bilimin kötüye kullanılmasında bilimin ve bilim insanının değil, bilimi kullananların sorumlu olduğu vurgulanmalıdır.
7. Bilginin ekonomik bir değeri olduğunu fark eder.	 BEYİN GÖÇÜ ❖ “Bilgi ile ekonomi arasındaki ilişki nedir?” sorusu öğrencilere yöneltilir. ❖ Alınan cevaplardan sonra öğrencilerden bilgiyi kullanarak ekonomik alanda başarı sağlayan kişiler hakkında ülkemizden ve dünyadan örnekler vermeleri istenir. ❖ Verilen örneklerden yola çıkılarak bilginin ekonomik değeri hakkında genel bir değerlendirme yaptırılır. ❖ Ülkemizde bilginin ekonomik değerinin ne düzeyde fark edildiği öğrencilere sorulur. Öğrencilerden ülkemizdeki beyin göçünün nedenleri hakkında görüşlerini belirtmeleri istenir.	

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

4.ÜNİTE: BİLGİ ve TEKNOLOJİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Bilgi ve teknoloji arasındaki ilişkiyi değerlendirir.		[!] Bilgiyi elde ederken, kullanırken ve aktarırken teknolojiden yararlanma ile teknolojiyi ortaya çıkarmada bilginin önemi vurgulanmalıdır.
2. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişimin insan hayatına etkisini sorgular.		[!] Enformasyonun tanımı yapılmalıdır. İletişim devriminin yaşandığı dünyamızda enformasyonun yeri ve önemine işaret edilmelidir.
3. Dezenformasyonun toplum hayatına etkisini yorumlar.	 DEZENFORMASYON	[!]Doğru bilginin çarpıtılması (dezenformasyon) ve çarpıtılan bilginin toplumda yaygınlaştırılması üzerinde durulmalıdır.
4. Bilginin zaman içinde değişebileceğini ve gelişebileceğini fark eder.	 BİLGİ DEĞİŞİYOR VE GELİŞİYOR (PROJE ÖRNEĞİ)	[!] Bilginin süreç içerisinde değişebileceğine ve paradigma kavramına dikkat çekilmelidir.
5. Toplamların bilgi toplumlarına dönüşüm sürecini değerlendirir.	 GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE	[!] Toplamları bilgi toplumu yapan kriterler üzerinde durulmalıdır. Bilgi ileten verici-aktif toplum ile kendisine bilgi iletilen alıcı-pasif toplum arasındaki farklar vurgulanmalıdır. Çoktan seçmeli, açık uçlu veya kısa cevaplı sorular, öğrenci gözlem formu, kontrol listesi kullanılarak ölçme ve değerlendirme yapılabilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik [!] Uyarı Ölçme ve değerlendirme

9. ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

İNSANDAKİ BİLME EĞİLİMİ

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40+40 dakika
ÜNİTE	İnsan ve Bilgi
KAZANIMLAR	1. İnsanın bilen bir varlık olduğunu fark eder. 2. İnsanın neden bilme eğilimine sahip olduğunu sorgular.
KAYNAKLAR	Önay SÖZER, Felsefenin ABC'si.

SÜREÇ

- ❖ Ek-1'deki metin öğrencilere okunur.
- ❖ Öğrencilerden okunan metni yorumlamaları istenir.
- ❖ Bilmenin, insanın bir olanağı, aynı zamanda bir erki, bir gücü olmasının ne anlama geldiği değerlendirilir.

EK-1

İNSANDAKİ BİLME EĞİLİMİ

Aristoteles’e göre bütün insanlar doğası gereği bilme eğilimine sahiptir. “Bilme eğilimi” yalnızca bilmeyi istemeyi değil, bu istemenin istediğini elde etmesini, yani kısaca bilmeyi de içermektedir. O zaman insan doğal olarak bilebilen, evet, bilmeyi bilen bir varlık olmaktadır. Türkçede birçok fiil kökünün sonuna eklenen bilmek (yapabilmek, görebilmek... vb.) bilmenin insanın bir olanağı, aynı zamanda bir erki, bir gücü olduğunu çok iyi anlatıyor. Görülüyor ki bilmek, bilebilmeyi; bilmeyi içeriyor ve içerdiği ölçüde de salt bir istek olmaktan çıkıyor, bilmeyi istemekten daima daha fazla bir şey oluyor. İşte insan, bilgilerini bilimsel bilgi düzeyine vardırmasını, “doğru bilgi”nin kuramını geliştirmesini, bu anlamdaki bir “bilme eğilimi”ne borçlu. “Bilme yetisi” anlamında işlerlik kazanmış, bilme eğilimine “akıl” ya da “us” diyoruz...

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

BİLGİ DERECELERİ

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	İnsan ve Bilgi
KAZANIMLAR	5.Bilgiyi bilgi olmayandan ayırt eder.
KAYNAKLAR	Platon, Devlet.

SÜREÇ

- ❖ Ek 1'deki metin okunur.
- ❖ Okunan metni öğrencilerin yorumlamaları istenir.
- ❖ Görünen ve kavranan dünya, kavrayış, çıkarış, inanç, sanı ayrımlarına ilişkin açıklamalar yapılır.

EK 1

BİLGİ DERECELERİ

- Dediğim gibi, iki şey düşün şimdi: Bunlardan biri kavranan dünyanın başında olsun; öteki, görülen dünyanın başında. Göğün demiyorum; çünkü o zaman güneş kelimesinin kaynakları üzerindeki bilgimi ortaya dökmek istediğimi sanırsın. Bu iki çeşidi, görülen ve kavranan iki dünyayı iyice anlıyorsun değil mi?

- Evet.

- Şimdi iki ayrı uzunlukta, ortasından kesilmiş bir çizgi düşün. Bu iki parçadan biri görülen dünya, öteki de kavranan dünya olsun. Parçalardan her birini aynı orantıyla yeniden ikiye böl. Nesnelerin aydınlık ve karanlık derecelerine göre görülen dünyada bir parça elde edeceksin: Yansılar parçası. Yansı dediğim şey, önce gölgeler, sonra suda ya da parlak yüzeylerde görülen şekiller ve onlara benzer bütün daha başka görüntüler, anlıyor musun?

- Evet, anlıyorum.

- Şimdi bir tarafına yansı dediğim çizginin öbür yanını al. Orada canlı varlıklar, bitkiler ve insanın yaptığı bütün nesneler bulunsun.

- Evet.

- Şuna da bir diyeceğin var mı? Görünen dünya sahte ve gerçek diye ikiye ayrılır. Bir şeyin yansı, kopyası, ondan ne kadar ayrıysa, sanıyla bilgi de birbirinden o kadar ayrıdır, değil mi?

- Evet.

- Şimdi kavranan dünyanın çizgisini nasıl keseceğiz, onu düşün.

- Nasıl?

- Şöyle: Böldüğümüz çizginin ilk parçasında ruh, deminki parçaya asıllarını koyduğumuz nesneleri birer yansı olarak ele aldığı için, araştırmalarına varsayımlardan gitmek zorunda kalır; ilkeye değil, sonuca götüren bir yola girer. İkinci parçada ruh, yansılara başvurmadan varsayımdan ilkeye göre, araştırmalarını yalnız kavramlarla yapar.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

- Bu dediğini iyi anlayamadım.

- Peki, baştan alalım. Belki şöyle daha iyi anlarsın: Bilirsin ki, geometri, aritmetik ve onlara benzer bilimlerle uğraşanlar, tek çift diye, üçgen, dörtgen diye, üç çeşit açı diye birçok şeyleri varsayarlar. Bunları, bilenen şeyler gibi ele alırlar. Bunlardan ne kendilerine, ne de başkalarına hesap vermeyi gerekli bulmazlar artık. Sonra, bu varsayımlardan kalkıp basamak basamak yükselir, bir sonuçtan ötekine geçerek, önceden kafalarına koyduklarını ispat ederler.

- Evet, biliyorum.

- Şunu da bilirsin ki, bu adamlar görünen şeyleri ele alıp, bunlar üzerinde fikir yürütürken asıl düşündükleri bu şekiller değil, bunların benzediği başka şekillerdir. Asıl düşündükleri soyut dörtgen, soyut köşegendir, kendi çizdikleri köşegenler değil. Kendi çizdikleri şekilleri birer yansı olarak kullanır, yalnız düşüncenin görebildiği üstün şekillere varırlar.

- Doğru.

- İşte kavramlar bölümü derken bunları anlıyordum. Düşünce bunları ararken, ilkeye gitmeden varsayımlar kullanmak zorundadır; çünkü varsayımların üstüne yükselemez. Öbür bölümdeki gölgeleri doğuran nesneleri birer yansı olarak ele alır. Bunları gölgelerden daha ışıklı, daha değerli sayarlar.

- Anlıyorum. Geometride ve ona benzer bilimlerde yapıları söylemek istiyorsun.

- Şimdi kavramlar çizgisinin ikinci bölümüne geelim. Burada aklın kendiliğinden diyalektik gücüyle kavradığı şeyler vardır. Burada akıl, varsayımları birer ilke diye değil, sadece varsayım olarak, birer basamak, dayanak olarak alır. Bütün varsayımların üstündeki bütünün ilkesine yükselir. Bu ilkeye yükselince, ondan çıkan bütün sonuçlara dayanarak varacağı son yere varır. Bu arada görülen, duyulan hiçbir şeye başvurmaz. Kavramdan kavrama geçerek sonunda genel bir kavrama varır.

- Anlıyorum, ama pek o kadar da değil. Çünkü bu sözünü ettiğin araştırma pek kolay bir iş olmasa gerek. Bana öyle geliyor ki senin ortaya koymak istediğin şu: Diyalektik yoluyla ulaşılan varlık ve kavram bilgisi, varsayımlara dayanan bilimler yoluyla elde edilen bilgiden daha açıktır. Şüphesiz bilim konularını inceleyenler, duyularını değil düşüncelerini kullanmak zorundadırlar. Ama onları ilkeye çıkmadan varsayımlara dayanarak inceledikleri

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

için, sence ancak bu ilkeyle anlaşılabilir olan bu nesneleri anlayamazlar. Anladığıma göre sen, geometri ve ona benzer bilimlere kavrama değil, çıkarma bilgi diyorsun. Çünkü çıkarma bilgi, sanıyla kavrama bilgi arasında ortalama bir yerdedir.

- Çok iyi anlamışsın. Şimdi bizim çizgi üzerinde yaptığımız dört bölüme, dört türlü düşünüş yolunu uygula. En yüksek bölüme ‘kavrayış’ diyelim. İkincisine ‘çıkarış’, üçüncüsüne ‘inanç’, dördüncüsüne de ‘sanı.’ Sonra bunları aydınlık derecesine göre sıralayalım. Bunu yaparken de bir şeyin gerçeğe ne kadar yakın olursa o kadar aydınlık olduğunu unutmayalım.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

FİKİRLERİN KAYNAĞI ÜZERİNE

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Bilginin Değeri Kaynağı ve Doğruluğu
KAZANIMLAR	3.Bilgi edinme sürecinde duyum ve deneyin etkisini açıklar.
KAYNAKLAR	David Hume, İnsan Zihni Üzerine Bir Araştırma.

SÜREÇ

- ❖ EK 1’deki metin okunur.
- ❖ Öğrencilerden okunan metni yorumlamaları istenir.

EK 1

FİKİRLERİN KAYNAĞI ÜZERİNE

Herkes kolayca kabul edecektir ki bir kimse, aşırı sıcaktan acı duyduğunda veya ılımlı bir sıcaktan hoşlandığında ve bu duyumları daha sonradan hafızasına geri çağırdığında ya da hayal gücüyle yeniden canlandırmaya çalıştığında, zihninin algıları arasında önemli bir fark vardır. Bu yetenekler duyuların (senses) algılarını (perception) taklit veya kopya edebilirler fakat hiçbir zaman özgün duygunun gücüne ve canlılığına tamamıyla erişemezler. Muazzam bir çaba sarf ettiklerinde bile onlar üzerine söyleyebileceğimiz son şey şu olacaktır: Objelerini öyle canlı bir biçimde temsil ediyorlardı ki “neredeyse” onları hissettiğimizi veya gördüğümüzü söyleyecektik. Fakat hastalık veya delilik yüzünden düzeni bozulmuş bir zihnin dışında, hiçbir zaman canlılığın algıların hepsini birden ayırt edilemez bir duruma sokan bir aşamasına ulaşamazlar. Şiirin tüm renkleri, ne kadar görkemli olursa olsunlar, yaptıkları betimlemelerde doğal nesneleri hiçbir zaman gerçek bir manzara sanılacak kadar renklendiremezler. En canlı düşünce yine de en sönük duyumdan (sensation) daha aşağıdadır.

Zihnin tüm diğer algılarını gözden geçirmek için benzer bir ayrımı gözlemleyebiliriz. Öfke nöbetine tutulan biri bu duyguyu salt düşünen birinden çok farklı bir biçimde harekete geçer. Eğer bana herhangi bir kimsenin âşık olduğunu söylerseniz ne demek istediğinizi, o kişinin durumunu, sağlam bir şekilde kavrayarak kolayca anlarım; fakat bu kavramı hiçbir zaman tutkunun gerçek düzensizlikleri ve endişeleriyle karıştıramam. Geçmişteki duygu ve etkilenmelerimiz üzerinde iyice düşünmeye başladığımızda, düşüncemiz sadık bir ayna gibi çalışır ve onun nesnelerini doğru olarak kopya eder; fakat kullanılan renkler özgün algının bürünmüş olduğu renklerle karşılaştırıldığında daha soluk ve sönüktürler. Onlar arasındaki sınırı işaretlemek için hiçbir hassas ayrıma veya hiçbir metafiziksel başlığa gerek yoktur.

Bu nedenle işte bu noktada, zihnin tüm algılarını, güçlerinin ve canlılıklarının farklı dereceleri sayesinde ayırt edilmiş olan iki sınıfa veya türe ayırabiliriz. Daha az canlı ve kuvvetli olanları genellikle *düşünceler (thoughts)* veya *fikirler(ideas)* olarak adlandırılırlar. Diğer türden algılar dilimizde ve diğer dillerin çoğunda bir isme ihtiyaç duyarlar; sanıyorum bunun nedeni onları genel bir terim veya isim altında toplamak için, felsefi amaçlar dışında, bir zorunluluk duyulmamış olmasıdır. Bu nedenle gelin biraz özgürlüğümüzü kullanalım ve onları *izlenimler (impressions)* olarak adlandıralım bu kelimeyi alışılmış anlamından biraz farklı bir anlamda kullanarak. *İzlenim* terimiyle; duyduğumuz, gördüğümüz, hissettiğimiz,

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

sevdiğimiz, nefret ettiğimiz, arzuladığımız veya istediğimiz zamanlardaki en canlı algılarımızın tümünü kastediyorum. Ve izlenimler, yukarıda bahsedilen duyular veya hareketler üzerinde iyice düşündüğümüzde, bilinçli olduğumuz anlardaki nispeten daha az canlı algılar olan fikirlerden ayrılırlar.

İlk bakışta hiçbir şey, sadece tüm insan gücü ve otoritesinden bağımsız olmakla kalmayıp doğanın ve gerçekliğin sınırları içinde bile tutulamayan insan düşüncesi kadar sınırsız görünmeyebilir. Anormal yaratıklar biçimlendirmek ve aykırı biçimleri ve görünüşleri bir araya getirmek, en doğal ve en tanıdık nesneler tasarlamaktan daha zahmetli olmayan bir hayal gücünün ürünüdür. Beden, içerisinde acı ve zorluk içinde sürüldüğü bir gezegene hapsedilirken düşünce bizi bir anda evrenin en uzak köşelerine veya evrenin de ötesinde doğanın bütün karışıklığıyla yalan söylediği sınırsız bir kaosa bile taşıyabilir. Hiç kimsenin asla görüp işitmediği bir şey bile tasarlanabilir; mutlak bir çelişki içerenlerinin dışında hiçbir şey düşünce gücünün ötesine geçemez.

Fakat düşüncelerimiz bu sınırsız özgürlüğe sahip görünseler bile daha sıkı bir incelemeyle onun gerçekten çok dar sınırlar içine hapsedildiğini ve zihnin tüm bu yaratıcı gücünün, duyular ve deneyimler tarafından bize sağlanan malzemelerin terkiplenmesi, yerlerinin ya da sıralarının değiştirilmesi, artırılması veya azaltılması gibi yeteneklerimizden daha fazlasına ulaşamadığını görürüz. Altın bir dağ düşündüğümüzde daha önceden bildiğimiz iki tutarlı fikri birleştiririz: *Altın* ve *dağ* fikirlerini. Erdemli bir atı tasarlayabiliriz ve bunu bize yabancı olmayan bir hayvanın, atın, şekli ve hayaliyle birleştirebiliriz. Kısaca düşünmenin tüm malzemesi ya dış duyumlardan ya da iç duyumlardan türetilir. Zihin ve iradeye ait olan yalnız ve ancak bu malzemeyi karıştırıp düzenlemektir. Ya da kendimi felsefi bir dille ifade etmem gerekirse tüm fikirlerimiz yani nispeten daha zayıf olan algılarımız, izlenimlerimizin yani nispeten daha canlı olan algılarımızın kopyasıdırılar...

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

AKIL MI DENEY Mİ?

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40+40 dakika
ÜNİTE	Bilginin Değeri Kaynağı ve Doğruluğu
KAZANIMLAR	4. Aklın bilgi edinme sürecine etkisini sorgular.
KAYNAKLAR	

SÜREÇ

❖ Öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgi oluşturmaları amacı ile önceden rasyonalizm ve empirizm akımları hakkında araştırma yapmaları istenir.

❖ Konu hakkında aşağıdaki sorular sorularak rasyonalizm ve empirizm akımları arasındaki farklar öğrencilere buldurulur.

Bütün bilgilerimiz doğuştan mı gelir, yoksa sonradan mı elde edilir?

❖ Öğrencilerden, cevaplarının evet ya da hayır olmasına göre uygun örnekler vermeleri istenir. Aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilerek derse devam edilir.

1. Akıl evrendeki tüm gerçeklikleri kavramada yeterli midir?

2. Deney evrendeki tüm gerçeklikleri kavramada yeterli midir?

❖ Bu fikirlerden hareketle empirizm ve rasyonalizm akımlarının farklı yönleri tahtaya sıralanır.

❖ Bu konunun bir münazara konusu olabileceği vurgulanarak, “Bilgi edinme sürecinde aklın mı yoksa deneyin mi rolü daha etkilidir?” sorusu öğrencilerle birlikte münazara konusu olarak belirlenir.

❖ Öğrencilere hangi akımı destekledikleri sorulur. Gönüllülerden dörder kişilik iki grup oluşturulur. Münazaranın nasıl yapılacağı öğrencilere anlatılır. Bir hafta sonraki ders, münazara için belirlenir.

❖ Münazara yapıldıktan sonra rasyonalizm ve empirizm akımlarının güçlü ve zayıf yönleri vurgulanır.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

NİZAMÜ'L MÜLK

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Bilgi ve Toplumsal Hayat
KAZANIMLAR	1. Bilgili insanın özelliklerini fark eder.
KAYNAKLAR	Halit Ertuğrul, Toplumun Işıkları.

SÜREÇ

- ❖ Ek 1'deki metin öğrencilere okunur.
- ❖ Öğrencilerden okunan metni yorumlamaları istenir.
- ❖ Toplum tarafından bilgili kabul edilmiş kişilere tarihten ve günümüzden örnekler vermeleri istenir.
- ❖ Bilgili insanların kendilerini nasıl yetiştirmiş olabilecekleri sorulur.
- ❖ Bilgili insanın toplum hayatında nasıl bir değere sahip olduğu tartışılır.
- ❖ Bilgili insanların topluma ne yönde nasıl bir katkı sağladıkları değerlendirilir.
- ❖ Geçmişten günümüze bilgili insanlar yaşadıkları toplumda hak ettikleri değeri görmüşler midir? sorusu örneklerle birlikte tartışılır.

EK 1

**İLİM VE EĞİTİMİ DEVLETİN TEMEL TAŞLARI GÖREN ÜNLÜ VEZİR
NİZAMÜ'L MÜLK**

Selçukluların tarihe vurdukları ilim, kültür ve hoşgörü damgası, Nizamü'l Mülk'ün açmış olduğu medreselerle kazanmıştır. Selçuklu'yu Selçuklu yapan amillerin başında bu ünlü vezirin, basiretli çalışmaları yer alır.

Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın ve oğlu Melikşah'ın veziri olan Nizamü'l Mülk, 1018 yılında İran'ın Tus şehrinde doğdu.

Fen ve din ilimleri alanında çok iyi bir eğitim alan Nizamü'l Mülk, dönemin meşhur âlim ve ediplerinden sürekli istifade etmiş ve onlarla devamlı olarak görüşmüştür. İlme olan bu ilgisi, eğitim ve yöneticilik alanındaki başarılarına çok iyi bir temel olmuştur.

Nizamü'l Mülk, aralıksız 28 yıl devlete vezirlik yaparak adalet, hoşgörü, asayiş ve eğitim alanlarında hem kendi dönemine hem de kendisinden sonraki döneme ışık tuttu, örnek oldu.

Nizamü'l Mülk, âlim, kadirşinas ve edip bir kişi olduğu için meclisi; âlim, edip, sanatkâr ve fazıl kişilerle dolup taşardı ve onların görüşlerinden sürekli istifade ederdi. Onun meclisi problemlerin konuşulduğu ve çözüm üretildiği bir yer hâline gelmişti.

Büyük Selçuklu Devletine idari, askerî, mali, sosyal ve kültürel alanda pek çok yenilikler getirdi. Özellikle de eğitime çok büyük önem vererek kendi adını taşıyan medreseler yaptırdı ve bunların sayısını da süratle arttırdı.

Nizamü'l Mülk'ün ismi vefatından sonra da yaşadı, hizmetleri ve çalışmalarının etkisi asırlar boyu sürdü. Kurduğu eğitim sistemi devletlere örnek oldu. Yöneticilikteki başarısı ise sürekli takip edildi. Tavsiyeleri sözleri ve tespitleri yöneticilere komutanlara ve eğitimcilere bir rehber, bir ışık oldu.

Yazmış olduğu “Siyasetname” adlı eseri çok ünlüdür ve her yönetici ve devlet adamının başvuru kaynağı niteliğindedir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

HIROŞİMA

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40 dakika
ÜNİTE	Bilgi ve Toplumsal Hayat
KAZANIMLAR	6. Doğru amaçlar için kullanılmayan bilginin insanlığa vereceği zararları sorgular.
KAYNAKLAR	

SÜREÇ

- ❖ Aşağıda yer alan resimler panoya yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerden resimleri yorumlamaları istenir.
- ❖ “Hangi bilimsel gelişmeler insanlığın zararına kullanılmıştır?” sorusu tahtaya yazılır.
- ❖ Öğrenciler “Doğru işlemeyen akıl keskinmiş neye yarar, saatin iyiliği koşmasında değil, doğru gidişindedir (Vauvenarcues).” sözü üzerinde konuşturulur.
- ❖ Öğrencilerin geçmişten günümüze insanlığın zararına kullanılan bilimsel gelişmelere örnekler vermeleri istenir.
- ❖ Öğrencilerin elde edilen bilgiler doğru amaçlar için kullanılmamaya devam ederse insanlığı ve dünyayı bekleyen tehlikeler hakkında öngörü oluşturmaları sağlanır.

- Nükleer silahları dünyada ilk kez 2. Dünya Savaşı'nda ABD kullandı. Hiroşima'ya bırakılan atom bombası, yaklaşık 9 kilometre çapındaki bir alanda sıcaklığı 4000 dereceye kadar çıkardı ve ilk anda 78 bin kişinin ölümüne yol açtı.
- 6 Ağustos 1945'te Tokyo saatiyle 8.15'te Hiroşima'ya atılan bomba 'Küçük Çocuk' adını taşıyordu ama sadece birkaç dakika içinde şehrin yarısını yok etti.
- Japonya'nın 15 Ağustos 1945'te yenilgiyi kabul etmesiyle 2. Dünya Savaşı son buldu. Ancak atom bombası, 1945 yılının sonuna kadar 350 bin nüfuslu kentte 140 bin can aldı.
- Patlama sonrasında radyasyon 100 bin kişiyi etkiledi. Şehirdeki 90 bin binadan 60 bini yerle bir oldu.
- 62 yıldır, radyasyona bağlı hastalıklar sebebiyle ölenlerin sayısı 250 bini geçti.
- Atom bombası nesilleri etkiledi. Milyonlarca insan sakat doğdu, sakat kaldı.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

DEZENFORMASYON

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40+40 dakika
ÜNİTE	Bilgi ve Teknoloji
KAZANIMLAR	3. Dezenformasyonun toplum hayatına etkisini yorumlar.
KAYNAKLAR	İnternet

SÜREÇ

Öğrencilerden önceden yazılı ve görsel medyadan doğru olmayan, yanlış, yalan-yanlış, vb. olduğunu düşündükleri haberleri derlemeleri ve dezenformasyon kavramını araştırarak araştırma sonuçlarını sınıfa getirmeleri istenir.

Sevgili öğrenciler,

1991 Körfez Savaşı döneminde petrole bulanmış can çekişen karabatak görüntüleri aylarca ekranlarımızdan gitmedi. Medyadan bu görüntüler bize “ Saddam’ın, Kuveyt’i bombalaması ve petrol kuyularından sızan petrol sonucu karabatakların bu hâle geldiği” şeklinde sunulmuştu. Haberin bu şekliyle doğru olmadığını, Irak’la hiçbir ilgisi olmayan başka bölgede bir görüntü olduğunu yıllar sonra öğrendik. Bunun gibi birçok örnekle her gün karşılaşıyoruz denilerek öğrencilerin dikkati çekildikten sonra;

❖ Öğrenciler kendi topladıkları haberleri sınıfta sunarlar.
❖ “Anlattığım bu olaydan ve sizin getirdiğiniz bu haberlerden çıkardığınız sonuç nedir?” sorusu öğrencilere yöneltilir. Öğrencilerden haberlerin;

- Yanlı
- Yanlış
- Yalan
- Eksik

• olup olmadığına dair cevaplar alındıktan sonra, dezenformasyon kavramının bireyleri ve toplumları yönlendirmek amacıyla, yanlış bilgi ve haber verme anlamı taşıdığı öğrencilere buldurulur.

❖ Dezenformasyonun insanlık için ciddi bir problem olduğu vurgulanır.
❖ Aşağıdaki sorular öğrencilere sorularak sınıf bir sorgulama topluluğuna dönüştürülür.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Sorular:

1. Kitle iletişim araçlarının verdikleri bilgiler ve haberler her zaman doğruyu yansıtmıyor mu?
2. Kitle iletişim araçlarının bireyleri ve toplumları biçimlendirme ve yönlendirme gibi bir görevleri var mıdır?
3. Kitle iletişim araçlarının görevi nedir?
4. Yanlış ve doğru haberi ayırt edebilmek için neler yapabiliriz?
5. Kitle iletişim araçlarının asıl görevleri olan bilgi ve haber vermenin dışına çıkarak, bireyleri ve toplumları biçimlendirmeye ve yönlendirmeye çalışmalarının sebepleri ne olabilir?
6. Dezenformasyonun birey ve toplum üzerindeki etkileri nelerdir?
7. Dezenformasyon probleminin çözüm yolları nelerdir?
8. Öğretmen gerek gördüğü başka sorular da ekleyebilir

Ek 1'deki çalışma kâğıdı dağıtılır. Öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda çalışma kâğıdı doldurulur. Her öğrenci, kendi çalışma kâğıdını doldurarak süreç içerisinde değerlendirilmek üzere ürün dosyasına koyar.

DEĞERLENDİRME

1. Çalışma kâğıdı doldurulur.
2. Kontrol listesiyle süreç değerlendirilir.

Değerlendirme: Bu etkinlik aşağıda yer alan kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grup hâlinde ya da bireysel olarak öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

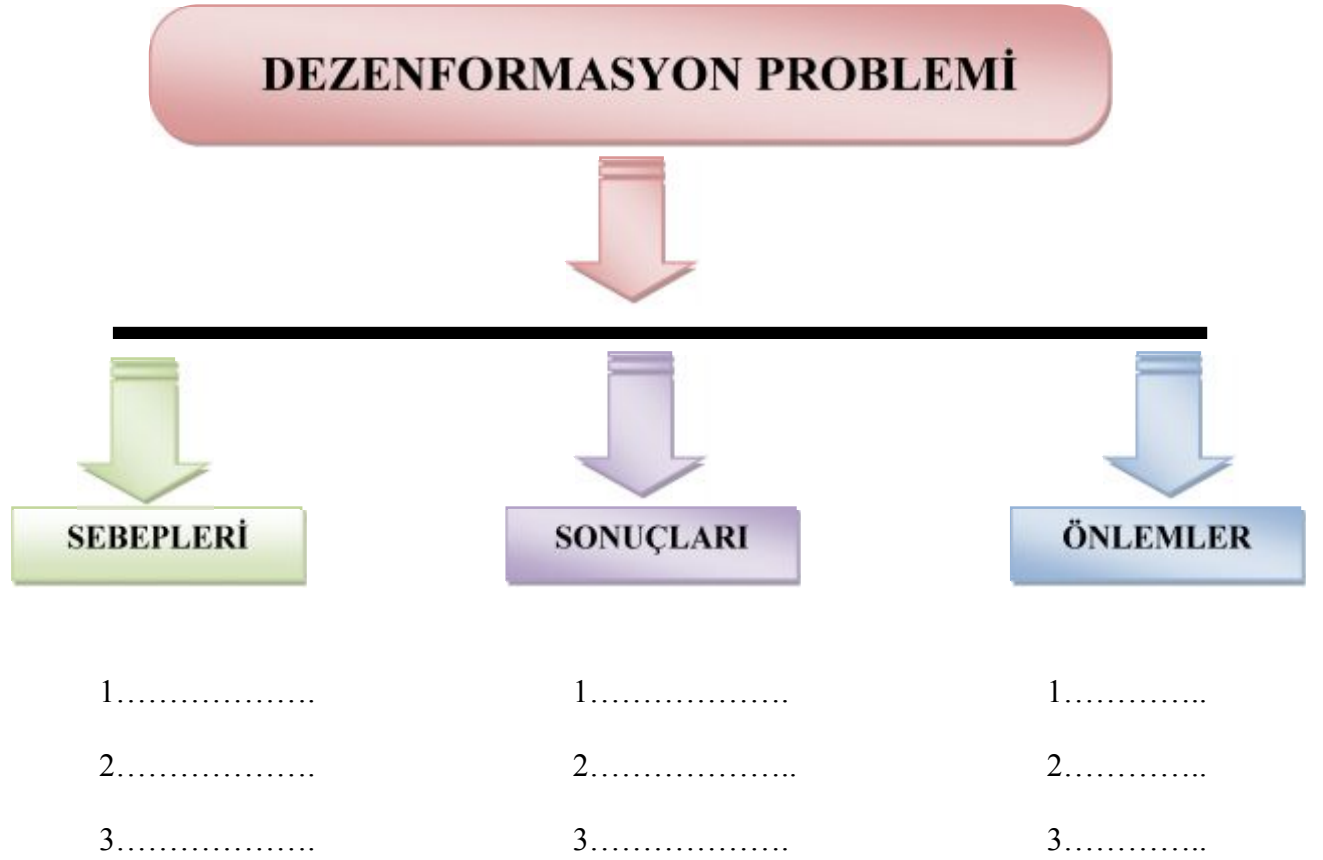
Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Kontrol Listesi Örneği

ÖLÇÜTLER	1 (Evet)	2 (Hayır)
1. Etkinliğe aktif şekilde katıldı.		
2. Çalışma kâğıdını doğru şekilde doldurdu.		
3. Duruma ilişkin akılcı yorumlar yaptı.		
4. Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etti.		
5.Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinledi.		
6.Dezenformasyonun toplum hayatına etkisini kavradı.		
7...		

EK 1

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

DERS	Bilgi Kuramı
SINIF	
YAKLAŞIK SÜRE	40+40 dakika
ÜNİTE	Bilgi ve Teknoloji
KAZANIMLAR	5.Toplumların bilgi toplumlarına dönüşüm sürecini değerlendirir.
KAYNAKLAR	Hüseyin Erkan, Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme.

SÜREÇ

❖ Öğrenciler bir hafta önceden dört gruba ayrılır. Birinci grup ilkel toplum, ikinci grup tarım toplumu, üçüncü grup sanayi toplumu, dördüncü grup bilgi toplumunu araştırmakla görevlendirilir. Öğrencilere, araştırma yaparken toplumların kilit özellikleri olan ekonomileri, sosyal yapıları, politik sistemleri ve kullandıkları teknolojiler ana başlıkları altında yoğunlaşmaları önerilir. Gruplardan, görsel ve yazılı materyallerden de yararlanarak bir sunu hazırlamaları istenir.

- ❖ Yapılan araştırmalar sınıfta sunulur.
- ❖ Grupların çalışmaları sırasında derledikleri resimler, şemalar vs. sınıf panosuna asılır.
- ❖ Ek-1'deki dört temel toplumun kilit özellikleri ile ilgili çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
- ❖ Gruplar toplumların hangi kilit özelliklerini yazabileceklerini tartışarak çalışma kâğıtlarını doldururlar.
- ❖ Toplumların kilit özellikleri tahtaya da yazılır.
- ❖ Öğrencilerin belirtmediği önemli özellikler varsa öğretmen Ek 2'deki tablodan yararlanarak tahtadakilere ekler. Böylece konu pekiştirilir.

DEĞERLENDİRME

1. Öğrencilerin, çalışma kâğıdındaki boşlukları uygun şekilde doldurup doldurmadıkları kontrol edilir.
2. Öğrencilerin sınıf içindeki tartışmalara katılımları ve yapmış oldukları sunumlar, dereceli puanlama anahtarı kullanılarak süreç değerlendirilebilir.

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından ne derece sergilendiğini düşünüyorsanız uygun olan sütuna X işareti koyunuz. Öğrencinin performansına ilişkin diğer düşüncelerinizi yorum sütununa not edebilirsiniz.

Dereceli Puanlama Anahtarı

Ölçütler	İyi	Orta	Yetersiz
1.Konuyu açık ve anlaşılır biçimde sunabilme			
2.Sununun akıcılığı			
3.Konuya hâkim olma			
4.Konunun önemli noktalarını saptayabilme			
5.Sorulara yanıtlar verebilme			
6.Konu içerisindeki ilişkileri ifade edebilme			
7.Konunun önemini vurgulayabilme			
8.Konu içerisindeki fikir ve ifadeleri anlamlı ve doğru bir şekilde sunabilme.			
9.			
Öğretmen yorumu:			
.....			

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

EK 1 ÇALIŞMA KÂĞIDI

	İLKEİ TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
KULLANILAN TEKNOLOJİ				
SOSYAL SİSTEM				
EKONOMİK YAPI				
POLİTİK SİSTEM				

Bilgi Kuramı Dersi Öğretim Programı

EK 2 DÖRT TEMEL TOPLUMUN KİLİT ÖZELLİKLERİ

	İLKEL TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
TEKNOLOJİ	E: İnsan enerjisi M: Hayvan postu ve taşlar A: Taş yapımı	E: İnsan, hayvan, rüzgâr M: Yenilenebilir kaynaklar (ağaçlar, pamuk, yün) A: Kaldıraç ve vinçler, yelken, su değirmeni	E: Fosil yakıtlar (Petrol, kömür) M: Yenilenemez kaynaklar (Metaller v.s.) A: Makineler	E: Doğal (Güneş, rüzgâr), nükleer M: Yenilenebilir kaynaklar (Biyoteknoloji) A: Bilgisayarlar ve elektronik araçlar
EKONOMİ	Ü.Y: Toplayıcılık, avcılık, balıkçılık U.S: Yürüme H.S: Konuşma	Ü.Y: El sanatları U.S: At, vagon, yelkenli gemi H.S: El yazımı	Ü.Y: Kurmak ve monte etmek U.S: Vapur, demiryolu, otomobil ve uçak H.S: Basın, TV	Ü.Y: Robotlar U.S: Uzay gemisi H.S: Elektronik araçlarla bireysel iletişimin sınırsız genişlemesi
SOSYAL SİSTEM	Küçük gruplar veya aşiretler	Büyük aile	Çekirdek aile	Bireyin merkezi konumda olduğu değişik aile tipleri
POLİTİK SİSTEM	Aşiret yaşlılarının ve aşiret şefinin kuralları	Feodalizm	Kapitalizm, Sosyalizm, Liberalizm, Milliyetçilik	Küresel işbirliği, Uluslararası örgütler
PARADİGMA	Dünyanın doğal şekliyle gözlemlenmesi	Bilim Temeli: Matematik, astronomi. İnsanların üstün güçler tarafından kontrol edildiğine dair inanışlar.	Bilim Temeli: Fizik, Kimya	Bilim Temeli: Kuantum elektroniki, moleküler biyoloji, çevresel bilimler

E: Enerji, **M:** Malzemeler, **A:** Araçlar, **Ü.Y:** Üretim Yöntemi, **U.S:** Ulaşım Sistemi, **H.S:** Haberleşme